

Zevachim 74 by Rabbi Aharon Sorscher

www.shasilluminated.org For more shiurim on any Masechta go to

דף עד

בענין דחוי גבי תערובות

אמר רבא השתא דאמר רבנן לא מקריב אי מקריב לא מרצי וכו' עיין כל הסוגיא. ועיין רש"י דיש גירסא א' דאידיחי מדרבנן, ויש לשון דדחוי מדאורייתא אבל הביא בשם רבו דכל הפסול הוא דין דרבנן. וללשון דהוי דאורייתא צ"ב דהדין שדבר חשוב אינו בטל הוא דרבנן, אך יש לדחות דזה הצד ס"ל דאינו בטל מדאורייתא ועיין שו"ת הרא"ש סי' כ' אות ב' דמשמע כן.

ועיין ש"מ בהשמטות אות ו' שהק' דביבמות מבואר גבי זריקת דם בטומאה דא"א להחכמים לומר דהקרבת לא מרצה בדיעבד משום דזה נחשב עקירת דבר מן התורה בקום ועשה דמביא קרבן אחר והוי חולין בעזרה, ותי' בשם הרשב"ם דבעולה או שלמים יכול להביא אחר ולהתנות. וכן בעופות עולות העוף באים בנדבה וחטאת העוף באים על הספק ואינם נאכלים. והק' התוס' על הרשב"ם דבחטאת בהמה מאי איכא למימר, ולכא' לדעת הרשב"ם אה"נ בכה"ג מרצי, וכן איתא בחז"ל קמא סי' ל"ד אות ג'. והר' מנחם תי' דאם הבהמה בחיים יכול חז"ל להפקיע ההקדש משום הפקר ב"ד הפקר. והאור שמח הלכות פסולי המוקדשין פרק ו' הלכה י"ז הק' דהפקר ב"ד מהני כל שהבעלים יכולים להפקירו, ובהקדש אף הבעלים אינם יכולים להפקירו. והאור שמח מחדש דכל שהבעלים אינם רוצים לא מהני הקרבן, ולכן יכול חז"ל לומר שהוא אינו רוצה בהקרבתו, ולא דמי לזרק דם בטומאה במזיד דרוצה שהקרבתו מהני. והשערי ישר שער ג' פרק י"ד כתב דאף אם הוא פסול מדרבנן כיון שבפועל א"א להקריבו הוי דחוי מדאורייתא, והוכיח זה דאף אם אינו בטל מדאורייתא לגבי כמה דינים מיקרי ראוי וכמ"ש תוס' לעיל דף ע"א ע"ב דכתב דבספק אין כאן חסרון אין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים משום דבעצם ראוי לאכילה אלא שאנו אין אנו יודעים, ולכן בחולין איתא דספק טרפה טעון כיסוי הדם אף דבפועל א"א לאוכלו דבעצם יכול אלא שאנו אין יודעים, וכן ביבמות גבי ספק ערוה לא אמרינן כל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה, ומוכרח דגבי דחוי תלוי אם בפועל יכול להקריבו ולא בעצם, ולכן אף בפסול דרבנן אמרינן דחוי.

בעלי חיים אינם נידחים. והק' הרע"א דאחר מליקה ג"כ אינו יכול לעשות עבודת הדם משום דלא ידעינן אם הוא למעלה או למטה, ואז אין העוף בחיים ולמה לא אמרינן דחוי, והחזו"א קמא סי' ל"ד ס"ק ד' כתב דזה הוי דחוי מעיקרא משום דמעולם לא היה נראה אחר המליקה, וכן הוא בעולת שלמה בתי' השני. והעולת שלמה בתי' הא' תי' דמתני' כר"א דיכול לזרוק אם נתערב ורואים אותו כאילו הם מים, והא דלא עושים כן קודם מליקה הוא דלכתחילה אין מקריבין קרבן כדי לזרוק בכה"ג. והגרי"ז תי' דרק אם יש איסור אמרינן דחוי ולא כשיש שינוי עבודה, ולכן כל זמן שהם בחיים יש איסור של לא יבדיל ולכן הוי דחוי, משא"כ לאחר המליקה אין זה איסור אלא שינוי עבודה, ומצינו בהמשנה לקמן דאף למ"ד דאם נתערבו הדמים אין יכול לזרוק כלל מ"מ אם זרק הורצה וזה משום דליכא איסור.

בדין נפל א' מהם לים הגדול

ונפל א' מהם לים הגדול כולם מותרת וכו'. תוס' לעיל דף ע"ג ע"ב כתב דזהו משום דהדין שלא בטל הוא מדרבנן ולכן הם אמרו והם אמרו להקל אם נאבד אחת מהם וכ"כ הרשב"א בתורת הבית שער ד' פרק ב'. ועיין תוס' מעילה כ"א ע"ב ד"ה פרוטה דמשמע דדבר חשוב הוי דאורייתא ועיין פר"ח סי' ק' ס"ק ג' דג"כ משמע דהא בריה לא בטל הוא דין דאורייתא, ועיין שם ובפלת' שם דלרוב ראשונים הוי דרבנן, ואם נאמר דהוא דאורייתא אפשר דהיתר הוא משום ספק ספיקא וכמ"ש הש"מ אות כ"ו וכ"כ הראב"ה סי' תי"ב דהוי ספק ספיקא, אבל בפשוטו אם הוא דאורייתא לא היה אומר ספק ספיקא בכה"ג.

והנה בס' ק"י איתא דהלכה זו דנאבד א' מהם הוא בכל ענין שאינו בטל מחמת חשיבות כמו בריה וחתיכה ראויה להתכבד ודבר שבמנין ובעלי חיים וכן הוא בהרשב"א והרא"ש והר"ן והובא הכל בב"י שם. ונחלקו הראשונים לגבי דבר שיש לו מתירין, דהרשב"א כתב דדבר שיש לו מתירין ג"כ אם נאבד א' מהם מותר ופסק כן המחבר, אבל הרמ"א שם סעיף ח' כתב בשם המרדכי דדבר שיש לו מתירין עדיין ישנו להסברא שעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהתיר, וכתב להחמיר אם לא במקום הצורך.

והתוס' ד"ה נפלה ושאר ראשונים כתבו ב' תנאים להתיר זה, חדא דרק אם נאבד ולא אם נפל למקום אחר, וב' דרק אם נפלה מעצמו ולא אם הוא הפילוהו. ונחלק התוס' והרשב"א דתוס' סבר דאף בשוגג אסור דקנסינן שוגג אטו מזיד והרשב"א סבר דרק במזיד אסור ובשוגג מותר, ובשו"ע סי' ק"י סעיף ז' פסק דבשוגג אסור אלא שפסק דרק אם הפילו בשוגג אסור אבל אם אכלו בשוגג מותר דבהפילו אם שוגג מותר יש לחוש שיזרוק להים לכתחלה אבל לאכילה אין חוששין והביא כן מהתרומת הדשן והשערי דורא, אבל הש"ך והט"ז שם הביא משו"ת הרא"ש דרק אם אוכל קודם שידע מהתערובות מותר אבל לאחר מכן אסור.

והמפרשים הק' דאם כשהפילו להים הוי אסור א"כ מה קשה ממתני' דימותו כולם הא כאן הוא המית אותה, ותי' הברכת הזבח דימותו אינו בידים אלא שימות מאליו, אבל תוס' לעיל דף ע"א כתב דממית בידים. והצאן קדשים תי' דאף אם עושה בידים כאן הוא מחוייב להמיתו ולכן אין לקונסו. והנה הגמ' תי' דרב דאמר כר' אליעזר ומשמע דאם פסקין כרב אז מתני' דימותו כולם אינו כהלכה, וקשה על הרמב"ם דפסק דימותו כולם וגם פסק כרב דאם נפל א' לים הגדול הותרו כולם, ובאמת הראב"ד בהשגות והרא"ה בבדק הבית פסק דלא כרב אלא כהמשנה דימותו כולם, אבל עיין מהר"י קורקיס דתי' דכאן ימותו כולם משום שעשה בידים, ועיין פלפולו ובעוד נושא כלים מה שפלפל בדברי הגמ'.

עוד הק' המפרשים על הרמב"ם שלא פסק כר' אלעזר דאם קרב ראש של א' מהם יקרבו כל הראשים כולם אף שפסק כרב דאם נאבד הטבעת הותרו כולם, ותי' הכסף משנה הלכות עבודה זרה פרק ז' הלכה י' והגר"א סי' ק"י ס"ק י' דהגמ' הק' לעיל דאמאי לא הוי דחוי ותי' דר' אלעזר סבר כחנן המצרי דלית ליה דיחוי, ואנו פסקין דיש דחוי ולכן פסול.

בענין לא התיר ר' אלעזר אלא שנים שנים

לא התיר ר' אלעזר אלא שנים שנים וכו'. וביאור דבר זה נחלקו הראשונים, רש"י פי' שיקריבו שנים בבת א' וכן בטבעות שימכרו שנים בבת א' וכן פי' הרשב"א בתורת הבית והר"ן והרא"ש סוף פרק ז' דחולין ורוב ראשונים. ובסברא לחלק כתב רש"י דבכל שנים אמרינן מדחבריה לאו איסורא ידיה נמי לאו איסורא. וביאור הדבר כתב הקהלות יעקב סי' מ"ו אות ח' דהוי כמו שמצינו לגבי איסור איקבע איסורא דהיינו אם ידעין שיש איסור ודאי חמור יותר ה"ה אם יש היתר ודאי קיל יותר. ומלשון רש"י נראה לי דהסברא הוא כמו מיגו דכיון דחבריה הוא ודאי מותר גם הוא יש לומר דמותר. והנה הש"ך סי' ק"י כתב דכל שנתערב ב' איסורים צריך לאכול ד' וכדומה, וכתב הפרי חדש דמלשון רש"י נראה כן אבל הרא"ש כתב דהסברא הוא דבעינן ודאי היתר ואם כן בג' יש כאן ודאי היתר, [והרא"ש אזל בסברת הקהלות יעקב ורש"י אזל בסברת מיגו, ונפק"מ אם נתערב שנים אם בעינן ג' או ד'].

והרמב"ם פרק ז' הלכות עבודה זרה פרק י' ביאר שנים דשנים מהתערובות נאבדו, ובהלכות תרומות פרק ט"ו הלכה ב' לא כתב דבעינן שנים. והכסף משנה ביאר דהא דבעינן שנים גבי טבעות הוא משום דבעינן מינכרא נפילתה. אבל הגר"א סי' ק"י הק' ממשמעות הגמ' דמשמע דלמעשה גם טבעות מיקרי מינכרא נפילתה. והרמב"ם בפ' משניות כתב דהוא משום דחל ספק בשניהם יחד, דהיינו בהנופלים גופא יש להסתפק. והמפרשים מחלק בין טבעות של ע"ז לחביות, ובסברת הרמב"ם כנראה דהוא כעין ספק ספיקא וכן הוא בדרך אמונה על הרמב"ם הלכות תרומה שם בבירור הלכה.

בענין ספק ספיקא בתערובות

אם פרשה מ' כולם למקום א' הנח לעבודה זרה וכו'. הנה אנן פסקין כרב, אבל הרמב"ם הלכות מאכלות

אסורות פרק ט"ז הלכה י' גבי רמוני באדן פסק דבעינן ג' תערובות להתיר, אבל רוב ראשונים סברי דבב' ספקות סגי. וברמב"ם פסק בעבודה זרה לגבי טבעות דלא בעינן ג' תערובות, עיין כסף משנה הלכות עבודה זרה שטרח בזה, והרדב"ז הל' מאכלות אסורות שם והחוות דעת והכרתי והפלתי והגר"א סי' ק"י חילקו דאם יש חשיבות כמו רמוני באדן אז בעינן ג' ספקות, משא"כ טבעות דלא חשיב כ"כ ואסור משום חומרא דעבודה זרה אז אין צריך ג' תערובות.